

11. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 3 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. TAR.11.1.1 · Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Belgrad'ın (ve Sırbistan'ın kaybedilen kısmının) Avusturya'dan geri alındığını belirtir.	4
b)	Yabancı (Fransız) tüccarların ayrıcalıklarının kalıcı hâle geldiğini belirtir.	2
b)	Bunun yerli üretimi ve esnafı zayıflattığını, Avrupa'ya ekonomik bağımlılığı artırdığını ya da gümrük gelirlerini azalttığını açıklar (benzeri bir olumsuz ekonomik etki de kabul edilir).	4

a) **Örnek cevap:** Belgrad, Avusturya'dan geri alınmıştır.

b) **Örnek cevap:** Fransız tüccarların ayrıcalıkları kalıcı olmuştur. Uzun vadede yabancı tüccarlar karşısında yerli esnaf ve üretim zayıflamış, Osmanlı ekonomisi Avrupa'ya bağımlı hâle gelmiştir.

Sık hatalar: Kapitülasyonların ilk kez bu dönemde verildiğini sanmak; Uzun vadeli etki yerine yalnızca Fransa ile dostluğu yazmak

2. TAR.11.1.1 · Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Osmanlı donanmasının büyük ölçüde yok olduğunu belirtir.	2
a)	Osmanlı'nın denizlerdeki savunma gücünün zayıfladığını ya da savaşın Osmanlı aleyhine gelişmesine katkı yaptığını belirtir.	2
b)	Donanmanın yeniden kurulması ya da deniz subayı yetiştirmek için Mühendishane-i Bahrî-i Hümayun'un açılması gibi bir düzenlemeyi yazar (dönemin başka geçerli bir askerî düzenlemesi de kabul edilir).	5
b)	Düzenlemeyi yenilginin ortaya koyduğu teknik, eğitim ya da donanma eksikliğiyle ilişkilendirir.	2
c)	Rus tehdidinin yalnızca Karadeniz ve kuzey sınırlarıyla sınırlı kalmayıp Akdeniz, Ege kıyıları ve adalara da ulaştığını belirtir.	2
c)	Osmanlı Devleti'nin savunmasını birden çok cephede yapmak zorunda kaldığını ya da Rusya'nın büyük bir deniz gücü hâline geldiğini belirtmek değerlendirir.	2

a) **Örnek cevap:** Osmanlı donanması büyük ölçüde yok olmuş, denizlerdeki savunma gücü çok zayıflamıştır.

b) **Örnek cevap:** Modern deniz subayı yetiştirmek için Mühendishane-i Bahrî-i Hümayun açılmıştır. Çünkü yenilgi, Osmanlı'nın denizcilik tekniğinde ve eğitiminde geri kaldığını göstermiştir.

c) **Örnek cevap:** Rus tehdidi artık yalnızca Karadeniz'de değil Akdeniz ve Ege kıyılarında da vardı; Osmanlı birden çok cephede savunma yapmak zorunda kaldı.

Sık hatalar: Çeşme baskını Karadeniz'de gerçekleşmiş sanmak; Düzenleme örneği olarak Lale Devri yeniliklerini yazmak; Sonucu yalnızca 'yenildik' diye geçmek

3. TAR.11.1.2 · Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yeni yaşam tarzının ve değişimin daha çok saray çevresi ve üst tabakayla sınırlı kaldığını belirtir.	5
a)	Halkın büyük kesiminin bu değişimden yararlanmadığını hamalın sözleriyle kanıtlar.	2
b)	Eğlence ve israfa duyulan tepkiyi isyanın nedeni olarak belirtir.	2
b)	Pahalılık ve vergi artışı gibi ekonomik sıkıntıları isyanın nedeni olarak belirtir.	2
b)	İran cephesindeki olumsuz gelişmelerin isyanı tetiklediğini belirtir.	2
b)	İsyanla Lale Devri'nin sona erdiğini (Damat İbrahim Paşa'nın öldürülmesi, III. Ahmed'in tahttan indirilmesi) belirtir.	2

a) Örnek cevap: Köşkler, lale bahçeleri ve eğlenceler saray çevresiyle üst tabakaya özgüdür. Hamalın sözleri halkın bu değişimden pay almadığını gösterir.

b) Örnek cevap: Halk saraydaki eğlence ve israfa tepkiliydi; pahalılık ve vergiler hoşnutsuzluğu artırdı. İran cephesinden gelen kötü haberler de isyanı tetikledi. 1730'da Patrona Halil İsyanı çıktı, Damat İbrahim Paşa öldürüldü, III. Ahmed tahttan indirildi ve Lale Devri sona erdi.

Sık hatalar: Değişimin bütün halkı etkilediğini düşünmek; İsyanın nedenlerini sözlerle ilişkilendirmeden ezberden sıralamak; İsyanı Lale Devri'nin başlangıcı sanmak

4. TAR.11.1.2 · Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Pasarofça Antlaşması'yla savaşların sona erip barış ortamının oluştuğunu belirtir.	3
a)	Barış ortamında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa yönetiminde yeniliklere ve diplomasiye yöneldiğini belirtir.	3
a)	Dönemin 1730 Patrona Halil İsyanı ile sona erdiğini belirtir.	3
b)	Yargının doğru olmadığını belirtir.	3
b)	Matbaanın isyandan sonra da kitap basmayı sürdürmesi ya da Batı'yı örnek alan yeniliklerin sonraki dönemlerde (ör. I. Mahmud döneminde askerî alanda) devam etmesi gibi bir kanıt yazar.	5
b)	Lale Devri'nin sonraki yenilik hareketlerine zemin hazırladığı biçiminde bir sonuca ulaşır.	3

a) Örnek cevap: Pasarofça Antlaşması ile savaşlar sona erdi; barış ortamında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa yeniliklere ve diplomasiye ağırlık verdi. Dönem 1730'da Patrona Halil İsyanı ile sona erdi.

b) Örnek cevap: Yargı doğru değildir. Çizelgeye göre matbaa 1730'dan sonra da kitap basmayı sürdürmüştür. Lale Devri'nde başlayan Batı'yı tanıma çabası sonraki yenilik hareketlerine zemin hazırlamıştır.

Sık hatalar: Lale Devri'nin bitişini bir antlaşmaya bağlamak; Çizelgedeki matbaa okunu dikkate almadan yargıyı doğru kabul etmek

5. TAR.11.1.3 · 1755 Lizbon ve 1766 İstanbul depremlerini ortaya çıkardığı etkiler bakımından karşılaştırabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İki depremde de halkın evini, iş yerini ya da malını kaybettiğini veya ekonomik hayatın zarar gördüğünü belirtir.	4
b)	Lizbon'da yıkımın depremin ardından gelen dev dalgalar (tsunami) ve yangınlarla büyüdüğünü belirtir.	2
b)	İstanbul anlatımında devletin onarımı başlattığı ve halkın yeniden yapımda çalıştığı bilgisinin öne çıktığını belirterek iki durumu karşılaştırır (anlatımlara dayanan başka geçerli bir farklılık da kabul edilir).	4

a) Örnek cevap: İki depremde de insanlar evlerini, dükkânlarını ve mallarını kaybetmiş, ekonomik hayat zarar görmüştür.

b) Örnek cevap: Lizbon'da yıkım depremden sonra gelen dev dalgalar ve yangınlarla büyümüştür. İstanbul anlatımında ise padişahın emriyle onarımın başladığı ve halkın yeniden yapımda çalıştığı görülür.

Sık hatalar: Farklılık yazarken yalnızca bir şehri anlatıp karşılaştırma yapmamak; Anlatımlarda olmayan sayısal bilgiler uydurmak

6. TAR.11.1.3 · 1755 Lizbon ve 1766 İstanbul depremlerini ortaya çıkardığı etkiler bakımından karşılaştırabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Depremle ilgili verilerin aynı sorularla sistemli biçimde toplandığını belirtir.	2
a)	Bunun depremin gözleme dayalı incelenmesini sağladığını ve deprem biliminin (sismoloji) gelişmesine katkı yaptığını açıklar.	5
b)	Lizbon'daki bilgilerin doğrudan depremi anlamak amacıyla toplandığını belirtir.	2
b)	İstanbul'daki kayıtların onarım ve harcama amacıyla tutulduğunu belirtir.	2
b)	Her iki kaydın da bugün geçmiş depremlerin etkisini anlamak için bilimsel kaynak olarak kullanılabildiğini belirterek benzerlik kurar.	4

a) Örnek cevap: Depremle ilgili bilgiler aynı sorular sorularak düzenli biçimde toplandı. Böylece deprem gözleme dayalı olarak incelendi ve deprem biliminin doğuşuna katkı sağlandı.

b) Örnek cevap: Lizbon'daki bilgiler doğrudan depremi anlamak için toplanmıştır; İstanbul'daki kayıtlar ise onarım ve harcama için tutulmuştur. Amaçları farklı olsa da ikisi de bugün geçmiş depremlerin etkisini anlamada bilimsel kaynak olarak kullanılmaktadır.

Sık hatalar: Soru listesinin yardım dağıtmak için gönderildiğini düşünmek; Karşılaştırmada yalnızca farklılığı yazıp ortak bilimsel değeri atlamak

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İki şehirde de devletin yeniden yapımı üstlendiğini ya da kaynak ayırdığını belirterek benzerliği ortaya koyar.	2
a)	Lizbon'da devletin şehir merkezini yeni bir planla baştan kurduğunu ve yeni bir yapı tekniği uyguladığını belirtir.	2
a)	İstanbul'da devletin hazine ve vakıf kaynaklarıyla hasarlı yapıları onarıp bazılarını yeniden yaptığını belirterek farkı ortaya koyar.	2
b)	Tsunami ve yangınla yıkımın çok büyük olması, depremin Aydınlanma tartışmalarının yoğun olduğu bir döneme denk gelmesi, Voltaire gibi düşünürlerin olayı eserlerinde işlemesi, bilgilerin sistemli toplanması ya da benzeri geçerli bir neden yazar.	5
b)	Bunlardan farklı ikinci geçerli bir neden yazar.	4

a) Örnek cevap: İki şehirde de yeniden yapımı devlet üstlenmiştir. Lizbon'da devlet şehir merkezini yeni bir planla baştan kurmuş ve depreme dayanıklı bir teknik uygulamıştır. İstanbul'da ise hazine ve vakıf kaynaklarıyla hasarlı yapılar onarılmış, Fatih Camii yeniden yapılmıştır.

b) Örnek cevap: Lizbon'da deprem, tsunami ve yangınla birleşince yıkım çok büyük olmuştur. Ayrıca deprem, Avrupa'da Aydınlanma tartışmalarının yoğun olduğu bir döneme denk gelmiş ve Voltaire gibi düşünürler olayı eserlerinde işlemiştir.

Sık hatalar: Karşılaştırmada yalnızca farklılık yazıp benzerliği atlamak; Nedenler yerine tablodaki etkileri tekrar etmek